

ABC oświecenia

1. Nazwa oświecenie określa formację kulturową w Europie w XVIII i na początku XIX wieku. Stolicą oświeceniowej Europy był Paryż. Stolice świata to zresztą ciekawy temat. W średniowieczu stolicą Europy był Rzym, tam urzędował Papież, w renesansie Florencja, w oświeceniu Paryż (elita intelektualna XVIII wieku mówiła po francusku). Dziś stolicą świata jest Nowy York. Nie bez powodu to właśnie wieże WTC w Nowym Yorku stały się celem ataku terrorystów.
2. Skąd wzięła się nazwa oświecenie? XVIII wiek to czas filozofów, naukowców i Wielkiej Encyklopedii Francuskiej. Oświecone było też społeczeństwo obalające we Francji rządy bogatych (mówimy o Rewolucji Francuskiej). W Polsce uchwalono trzecią na świecie konstytucję, Konstytucję 3 maja.
3. Najważniejszą ideą epoki był krytycyzm. Krytykowano państwo, Kościół, religię. Starano się wszystko wyjaśnić naukowo. W dużej mierze to się udało. To oświecenie rozpoczyna rozwój nowoczesnej kultury.
4. Nie byłoby oświecenia gdyby nie społeczne niepokoje narastające od XVI wieku. Pod koniec XVII wieku w Anglii niepodzielnie rządziła rodzina Stuartów. Podnosili podatki bez zgody parlamentu, zresztą zwoływali i rozwiązywali parlament kiedy tylko chcieli. Opozycja parlamentarna, purytanie, czyli ci Anglicy, którzy chcieli oczyścić kościół anglikański z resztek katolicyzmu, mieli dość takiego absolutyzmu. Ciekawostką jest fakt, że z czasem słowo purytanin nabrało ironicznego znaczenia – w tej chwili purytanin to osoba skrajnie przestrzegająca zasad moralnych. Równoległe z niezadowoleniem opozycji swój kryzys przeżywała tradycyjna bogata szlachta, która nie dawała sobie rady w rodzącym się kapitalizmie. Jej miejsce zajmowała rodząca się wówczas klasa średnia tworząca nowoczesny przemysł i rolnictwo. Wcześniej czy później musiało dojść do konfliktu. Rewolucjoniści ogłosili Anglię republiką – czyli rządy przejął parlament. Z czasem przywrócono monarchię, ale konstytucyjną.
5. We Francji oświecenie rozpoczyna się śmiercią Ludwika XIV w 1715 roku. Najlepsze czasy oświecenia to połowa XVIII wieku. To wtedy żyli i tworzyli Wolter, Rousseau, Diderot. W Anglii rewolucję udało się przeprowadzić bezkrwawo, we Francji ideały wolności, równości i tolerancji doprowadziły ludzi na szubienice.
6. W Polsce oświecenie zaczęło się później niż we Francji. Tam społeczeństwo walczyło o ograniczenie władzy absolutnego króla, u nas chodziło o jego wzmocnienie. Kochająca wolność szlachta wykrzywiła ideę parlamentaryzmu. Ciągłe polityczne burze osłabiały państwo pchając je w anarchię.

Miejsce na Twoją reklamę
info: reklama@lykwiedzy.pl

A zaczęło się od konfederacji barskiej. Popierany przez Rosję król Stanisław Poniatowski przystąpił do reformy państwa ograniczając przywileje szlacheckie i przyznając innowiercom czyli niekatolikom prawa polityczne. W Barze na Podolu zbuntowana szlachta wypowiedział królowi posłuszeństwo, choć miała dobre zamiary. Mówiła NIE wtrącaniu się Rosji w wewnętrzne sprawy Polski. Konfederacja stała się pretekstem dla wojsk carskich do wejścia do Polski. Doszło do pierwszego rozbioru Polski w 1772 roku. Polscy reformatorzy zmobilizowali się i 6 lat później, w 1788 roku, uchwalili Konstytucję 3 Maja znoszącą liberum veto, wprowadzającą dziedziczenie tronu, opiekującą się chłopami. Magnaci inspirowaniu przez Rosjan (to w magnatów najbardziej uderzała konstytucja bo to oni, bogacze – dziś byśmy powiedzieli OLIGARCHOWIE – tak naprawdę rządili Polską) zwołali w Targowicy na Ukrainie konfederację.

7. Na pomoc znów przychodzą wojska rosyjskie i następuje drugi rozbiór Polski. Rok później Kościuszko wypowiada wojnę Rosji, ale po klęsce powstańców pod Maciejowicami dochodzi do trzeciego rozbioru. Zostaje on zatwierdzony na sejmie w Grodnie, gdzie Stanisław August abdykuje na rzecz Rosji. Jest jednak szczęście w tym nieszczęściu. Polska upadła jako państwo w dużej części oświecone. Dzięki pisarzom, poetom, publicystom Polacy zachowali pamięć o niepodległości i po 120 latach mogli się znów odrodzić.

8. Oświecenie zapoczątkowane przez rewolucję w Anglii kończy rewolucja francuska zamieniając w Europie model monarchii. Rewolucja to dokonanie idei oświeceniowych, ale też początek kryzysu – lęku jednostki, indywidualizacji. Oświecenie przejdzie na pod koniec XVIII wieku w romantyzm.

Miejsce na Twoją reklamę
info: reklama@lykwiedzy.pl